

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №5 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 173 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування інішомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної інішомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

УДК 37.041:811

ББК 81.2р.

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

естетичні засади тогочасної української культури. Сьогодення вимагає всебічного й ґрунтовного аналізу кожного наукового факту, введення у науковий обіг усіх джерел, які б сприяли вивченню та осмисленню спадщини В.Сімовича, видатного українського ученого, громадянина, значення якого у розвитку української культури важко переоцінити.

Список використаних джерел

1. Гординський С. Василь Сімович, людина і вчений. *Наші дні*. 1942. Ч.5. С.5.
2. Семчишин М. З книги Лева. Український Львів 20-40-х рр. Львів, 1998.
3. Верниволя Василь. Наші молоді лірики та універсалісти. *Наші дні*. 1942. Ч.8. С. 1.
4. Терен М. З творчих буднів Львова. *Наші дні*. 1942. Ч.2. С.3.
5. Шевельов Ю. Незаступна втрата. *Наші дні*. 1944. Ч.4-5. С.2-3.

Тетяна ГОЛОВАЧ,

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

МІЖКУЛЬТУРНА ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

Анотація. У статті, на основі аналізу наявних досліджень, розглянуто основні підходи до трактування поняття “міжкультурна комунікація”. Обґрунтовано головні етапи реалізації методики формування міжкультурної комунікативної компетенції у здобувачів вищої освіти немовних закладів вищої освіти.

Аргументовано, що з посиленням ролі іноземних мов в житті сучасного суспільства зростає потреба у фахівцях, здатних ефективно здійснювати процес міжкультурної комунікації, що передбачає формування не лише мовної, але і

когнітивної свідомості здобувачів вищої освіти. Для забезпечення позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння міжкультурною компетенцією досліджено методики формування міжкультурної компетенції.

Вмотивовано, що розвиток міжнародної співпраці в різних сферах науки, культури та бізнесу передбачає активне спілкування фахівців з різних країн світу. Саме тому навчання іншомовному спілкуванню здобувачів вищої освіти у немовному закладі вищої освіти повинне включати в себе комунікативну, інтерактивну та перцептивну сторони.

***Ключові слова:** міжкультурна комунікація, міжкультурна компетенція, міжкультурна іншомовна компетенція, методика формування міжкультурної комунікативної компетенції.*

INTERCULTURAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE: PROBLEMS OF FORMATION

Abstract. The article, based on the analysis of available research, presents main approaches to the understanding of the notion of “intercultural communication”. The main stages of the implementation of the methodology for the formation of intercultural communicative competence among applicants for higher education in non-linguistic institutions of higher education are substantiated.

It is indicated that with the strengthening of the role of foreign languages in the life of modern society, there is a growing need for specialists who are able to effectively carry out the process of intercultural communication, which involves the formation of not only linguistic, but also cognitive consciousness of applicants for higher education. To ensure positive motivation of applicants for higher education to master intercultural competence, the methods of forming intercultural competence have been studied.

It is pointed out that the development of international cooperation in various fields of science, culture and business involves active communication of specialists from around the world. Therefore, teaching foreign language communication to applicants for

higher education in a non-linguistic institution of higher education should include a communicative, interactive and perceptual side.

Key words: *intercultural communication, intercultural competence, intercultural foreign language competence, methods of formation of intercultural communicative competence.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві тотальної глобалізації потреба народів у культурному порозумінні призводить до інтенсифікації комунікативних процесів. Це виражається у збільшенні кількості культурних обмінів та прямих контактів між державними інститутами, суспільними рухами та окремими індивідами різних країн та культур. Розширення взаємодії культури та народів робить особливо актуальним питання міжкультурної комунікації.

Теорію і практику міжкультурної комунікації досліджують у різних науках, зокрема культурології, лінгвокраїнознавстві, етнолінгвістиці, теорії і практиці перекладу, філософії, психології, соціології тощо. Проте аналіз міжкультурної комунікації саме з точки зору методики викладання іноземної мови видається для нас найбільш цікавим та перспективним.

Відомо, що поняття міжкультурної комунікації бере свій початок з 1954 року. Саме тоді з'явилася книга Е. Голла та Д. Трагера "*Culture as Communication*" ("Культура як комунікація"), в якій автори вперше запропонували для широкого вживання термін "міжкультурна комунікація", який, на їхню думку, відображав специфічну сферу людських відносин. Пізніше основні положення та ідеї міжкультурної комунікації були розвинуті у відомій праці Едварда Т. Голла "*The Silent Language*" ("Німа мова", 1959) де автор показав тісний зв'язок між культурою та комунікацією [2, с. 8].

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у вивчення процесу міжкультурної комунікації зробили такі вчені як Є. Верещагін, Т. Грушевицька, В. Костомаров, В. Попков, А. Садохін, С. Тер-Мінасова, Е. Фалькова та ін. Теорія міжкультурної комунікації інтенсивно розвивається та знаходиться у процесі становлення. Вивченням її проблематики займаються, зокрема, П. Донець, Ф.

Бацевич, В. Андрущенко, О. Гриценко, Л. Губерський, І. М'язова, Ю. Малахова, П. Осипов та ін.

Науковці, що займаються вивченням процесу міжкультурної комунікації, тлумачать це поняття по-різному, оскільки її досліджують з різних точок зору та у різних науках. Приміром, Ю. Малахова вважає, що міжкультурна комунікація здійснюється в умовах значних культурно-обумовлених відмінностей, а її учасники використовують спеціальні мовні варіанти і дискурсивні стратегії, які відрізняються від тих, що використовують при спілкуванні в межах однієї культури [5, с. 8]. Цієї ж думки дотримується і Т. Космеда, зазначаючи, що міжкультурна комунікація охоплює все коло явищ, що мають певне відношення до зіставлення та взаємодії культур, а також їх носіїв [4, с. 126].

Заслуговує на увагу думка Ф. Бацевича, який вважає, що міжкультурна комунікація є процесом спілкування (вербального і невербального) людей (груп людей), які належать до різних національних лінгвокультурних спільнот, як правило, послуговуються різними ідіоетнічними мовами, відчують лінгвокультурну “чужинність” партнера по спілкуванню, мають різну комунікативну компетенцію, яка може стати причиною комунікативних невдач або культурного шоку у спілкуванні [1, с. 13]. Основними причинами цих невдач є різниця у світосприйнятті, що призводить до непорозуміння і конфліктів.

Очевидно, що особливої уваги потребує дослідження міжкультурної взаємодії, у процесі якої відбуваються контакти носіїв різних культур і мов, і де мова виступає в ролі найголовнішої ознаки ідентичності. Отже, **метою** цієї статті є аналітичний огляд методики викладання іноземних мов, на основі методу міжкультурної комунікації, тобто комунікативного підходу до вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. В період модернізації української освіти, а також входження України в міжнародний освітній простір і приєднання до Болонського процесу істотно зростає роль іноземної мови як засобу спілкування.

З посиленням ролі іноземних мов в житті сучасного суспільства зростає потреба у фахівцях, здатних ефективно здійснювати процес міжкультурної

комунікації, що передбачає формування не лише мовної, але і когнітивної свідомості здобувачів вищої освіти.

Для забезпечення позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння міжкультурною компетенцією О. Зеліковська розробила методику формування міжкультурної компетенції (МКК), яка складається з чотирьох етапів.

Для першого етапу характерним є мотивування значущості міжкультурної компетенції для здобувачів вищої освіти. Завдання викладача полягає у підборі відповідного матеріалу, автентичних текстів, у котрих подані приклади проблем та непорозумінь, що можуть виникати у майбутній професійній діяльності студентів через незнання національно-культурних особливостей партнерів по спілкуванню.

Мета другого етапу полягає у набутті предметно-професійних знань та знайомстві з національними стилями комунікації. Такий підхід передбачає систему завдань на зіставлення двох культур, що сприяє глибшому розумінню своєї культури та адекватній оцінці явищ іншої культури.

Метою третього етапу є формування навичок та умінь МКК через вирішення системи репродуктивних та творчих завдань.

Четвертий етап передбачає формування вмінь самостійного використання міжкультурних знань та вмінь при вирішенні проблемних завдань [3].

На думку О. Зеліковської дотримання такого поетапного алгоритму сприяє укріпленню міжпредметних зв'язків, забезпеченню стійкого інтересу студентів до формування МКК, подоланню іншомовних бар'єрів, та усвідомленню необхідності врахування міжкультурних розбіжностей у майбутній професійній діяльності [3].

Знання іноземної мови дає людині право говорити, а значить, заявити про себе, висловити свою думку, брати участь в дискурсі. Розвиток міжнародної співпраці в різних сферах науки, культури та бізнесу передбачає активне спілкування фахівців з різних країн світу.

Навчання іншомовному спілкуванню здобувачів вищої освіти у немовному закладі вищої освіти повинне включати в себе комунікативну (обмін інформацією

між індивідами), інтерактивну (полягає в організації взаємодії між індивідами) та перцептивну (означає процес сприйняття і пізнання один одного та встановлення взаєморозуміння) сторони.

Висновки. Для ефективної міжкультурної взаємодії необхідно дотримуватися певних чинників, що сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти комунікативних навичок: 1) володіння викладачем не лише професійними знаннями, але й невербальними засобами спілкування для організації вдалого навчання іншомовному спілкуванню; 2) використання мультимедійних засобів навчання, що впливають на перцептивну сторону іншомовного спілкування та сприяють ефективному вивченню соціокультурних явищ; 3) виконання вправ, що носять проблемний характер — дискусії, рольові ігри, проектна робота, що мотивують здобувачів вищої освіти до подальшого іншомовного спілкування.

Одним із завдань професійної підготовки викладачів іноземної мови є виховання у здобувачів вищої освіти поваги до культури іншого народу, об'єктивна оцінка явищам культури іншого народу, пробудження у здобувачів вищої освіти бажання дізнатися якомога більше про країну мови, що вивчається, враховуючи при цьому можливість взаємного збагачення культур. Лише в цьому випадку можна буде говорити про діалог культур в широкому сенсі цього слова, що передбачає взаєморозуміння і взаємозбагачення.

Таким чином, проаналізувавши методики викладання іноземної мови, можемо стверджувати, що міжкультурна іншомовна комунікація, як невід'ємна складова глобалізаційного процесу, є дієвим чинником для підвищення мотивації здобувачів вищої освіти при вивченні іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Теорія міжкультурної комунікації: сутність, презентативна одиниця, специфіка термінології. Культура народів Причорномор'я. Симферополь, 2008. № 137. Т. 1. С.11-14.

2. Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации. Под ред. А.П. Садохина. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 352 с.

3. Зеліковська О. Методика формування міжкультурної компетентності студентів вищих економічних навчальних закладів [електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2012_1/4zelikov.pdf

4. Космеда Т. Теорія міжкультурної комунікації в проекції на особистість Івана Франка [електронний ресурс]. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 126–132. Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/Philol/www/teoria_praktyka_ukr_mova/vyp_02_2007/20.%20Kosmeda.pdf

5. Малахова Ю. В. Японські лексичні запозичення в контексті міжкультурної комунікації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.13 “Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії”. Київ, 2007. 20 с.

Галина ГОРУН,
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Анотація.

У статті йдеться про те, що в навчальному процесі важливу роль відіграє мотивація, формування якої в студентів має бути одним з основних завдань навчально-виховного процесу. Мотивація визначає продуктивність навчальної діяльності та є її органічною складовою. Доведено, що якісна інішомовна підготовка студентів можлива за умови впровадження сучасних освітніх технологій, таких як: професійно орієнтоване навчання, метод проєктів, технології інтенсивного й дистанційного навчання, інформаційні та телекомунікаційні технології, робота з навчальними та контролюючими комп'ютерними програмами з